

Ciszterci Nevelési Központ

Szent Margit Óvoda

Uram,

jó nekünk itt lenni!

(Mt. 17,4)

EGYÜTT NEVELÜNK

ELŐSZÓ

Kedves Szülők!

Egy kisgyermek fejlődése izgalmas történet. Sok „miért?”, sok „hogyan?” – és megannyi kérdés lengi körül. Egy biztos: valamennyire fejlődik ő magától is, mint a földre ültetett mag. De amint a bibliai magvető példázatából tudjuk, nem mindegy, hogy a mag milyen földre hullott. A kertészek pedig bizonyítják, hogy egy növény fejlődéséhez sokat számít, hogyan gondozzák, milyen hatások érik. Modern világunkban pedig:

- erős, a káros hatásoknak ellenálló, - mégis szép és nemes,
- a modern technikai eszközökkel gondozott, - de az ősi ízek aromáját is megőrző,
- tápláló és egészséges gabonára van szükség.

Az ilyen termés piacképes, megállja helyét a világban.

Egy kicsit ehhez hasonlítható a gyermek fejlődése is. Fejlődik ő magától is, hisz „génjeiben a program”, megjelennek az öröklött tulajdonságok... - milyen földre hullott? Ez persze meghatározó, de még „formázható”. A bibliai példázatból ismerjük a talajtípusokat – és ennek megfelelően a magok történetét is. Tudjuk, hogy minden mag jó volt, de nem mind hozott termést.

Megnyugtató tudni, hogy az ember fejlődésénél ez másként van. Nem igazán lehet irányítani, hogy milyen „talajba hulljon” - egészségesen, vagy betegen, rendellenességgel szülessen, - ez adatik. Ezután kezdődik a szép feladat: az adottságokból, lehetőségekből megfelelő gondoskodással a legtöbbet kihozni belőle. **Minden gyermek önmagában értékes**, és értékeinek nagy része elrejtve van személyiségének kincses ládjában. A nevelés kezdetben nem más, mint egy szeretetteljes „kincskeresés”: Mi rejtőzik benned? A következő fontos kérdés: Mivel tudok hatni rád, hogyan fejleszelek? Lényeges, hogy mindenkit önmagához képest, rászabottan „növeljünk”, hiszen: „Ilyen az ember, egyedüli példány” (Kosztolányi).

Egy gyermek tehát fejlődik magától is, de a **MI felelősségünk**, hogy „kincseit” felkutatva mennyit hozunk ki belőle, mivé, - kivé válik a nevelésünk hatására. **MI: szülők és pedagógusok** vagyunk a „kikelt mag” közös kertészei, - hiszen a palánta hol a szülő, hol az intézmény gondozásában van. Akkor fejlődik legeredményesebben, ha a „kertészek” a saját hatáskörüket jól felhasználva, - egymást kiegészítve, erősítve nemesítik a „növénykét”.

A nevelésben való szülő – pedagógus együttműködésnek 4 alappillére van: **kapcsolat, tudatosság, következetesség és a hit**. A gyermek egyéni fejlődésének ismeretén túl figyelembe kell venni az egyes életkorokra jellemző fejlettségi mutatókat. Mi az adott életszakasz mozgató rugója, mire van nyitva az „*időablak*”? Mivel lehet rá leginkább hatni? Ki mondja el neki? Ki tanítsa meg rá? stb. Ezekre, és még sok más kérdésre is **már tudjuk a válaszokat**, hiszen felnőtt – a nevelés napi gyakorlatában élő szülők, nevelők vagyunk. **MÉGIS beszélni kell róla**, mert közösen nevelünk: szülő és pedagógus. Egymás előtt kell

megfogalmazni azt, amit már tudunk a gyermek fejlődéséről, hogy egyértelműen közös legyen az alap, ahonnan kiindulunk, és amire két oldalról építünk. Erről fog szólni ez a kis tájékoztató:

- a tartalma közvetíti a **tudatosságot**,
- a **kapcsolat** azt jelenti, hogy személyesen is beszélhetünk róla,
- a **következetesség** azt kívánja, hogy hűségesek és kitartóak legyünk a megvalósításban.
- **Hisszük**, hogy ehhez segítséget kapunk Istentől. Kérjük, és Ő megáldja a mi közös munkánkat!

Ha így neveljük a gyermeket, bízhatunk benne, hogy megtaláljuk „kincseit”, - és ő fejlődik folyamatosan, minden életszakaszban:... - óvodáskorban, kisiskolás korban... - és válik stabil személyiséggé, aki :

- a kor káros hatásainak erősen ellenáll, mégis haladó és modern,
- képes a technikai eszközöket uralma alatt tartani, és nem lesz a rabjuk,
- önállóan gondolkodó, munkájában kreatív, megbízható,
- emberi kapcsolataiban pedig gyümölcsöző.

Az ilyen személyiség: érett, megállja helyét a világban, és Isten előtt egyaránt.

ÓVODÁSKOR

EGYÜTT NEVELÜNK,
ÉS Ő
STABILAN FEJLŐDIK.
EGYÜTT: SZÜLŐ, PEDAGÓGUS,
MERT Ő
A MI KÖZÖS KINCSÜNK

KISCSOPORT

Az óvodába lépéssel egy új életforma kezdődik a gyermek számára. Első közös feladatunk (szülő – óvónő) az új környezetbe, új életformába való bevezetés – ezt úgy hívjuk: **BESZOKTATÁS**

A beszoktatás élettani háttere, - életkori sajátosságok jellemzője:

A beszoktatás a szülőtől való leválás – elválás folyamatának része. Az elválás már a szüléssel elkezdődött, amikor az „egy test” két külön testté lett, de még nagyon sokat vannak együtt, szoros testközelségben. Egy interszubsztantívitás, egymásra hangolódás jellemző anya – gyermek között. Később leválik a gyermek erről, és lassan alakul ki a saját szubsztantívitása. A helyváltoztatással: - mászás, járás – fokozódik az elválás lehetősége. A gyermek még nagyon igényli a szülő jelenlétét, reagálását. Két éves kor körül megjelenik az első dackorszak, ami mentálisan is kifejezi az önálló szubsztantívitásra való ébredést.

Óvodába lépéskor adódik egy szükségszerű eltávolodás a szülőtől, - mivel neki dolgozni kell, és a gyermeknek ezalatt lenni kell valahol. Az óvoda jó hely lesz számára, mivel maximálisan a gyermek életkori sajátosságaira épít. **Az elválás egy folyamat,** és lényeges benne a **fokozatosság.** Az óvodába lépéskor a megszületéstől eddig tartó fokozatosság megbillen: hirtelen nagy ugrás következik az elválásban, ami érzelmileg megviseli a gyereket. Ez a megrendülés egész személyiségére kihat: magatartására, étkezésére, szobatisztaságára, alvására... Az óvodába lépő gyermek számára **minden körülmény új lesz:** személyi, tárgyi körülmények, szokásrendszer, életritmus.

Az új környezetben gyakrabban betegszenek meg a gyerekek, nemcsak azért, mert a társaságban valamit elkaphatnak, - hanem mert a sok újdonság, és az elválás traumája, a belül feszülő anyahiány érzelmileg megviseli, fárasztja az idegrendszert, a szervezetet. Ezek együttesen gyengítik az immunrendszert: fáradékony, étvágytalan, kedvetlen, esetleg agresszív, hisztis lesz, alvása is felborulhat, könnyebben megbetegszik.

Hirtelen sok lesz az elválás. Eddig csak 1-2 órát volt távol a szülőtől (pl. szomszéd néni vigyázott rá). Most 5-8 órát vannak egymástól távol, - és nem csak néha napján, hanem minden nap (ha esik, ha fúj). Ez drasztikus eltávolodás. Az eddigi szoros szülő-gyermek kapcsolat, a kötődés meglazul, természetes módon a gyermek erre **„kiakadással” válaszol:** sír, hisztizik, bepisil, nem eszik... Van, aki az első naptól fogva kiakad – az van benne: „anya itt fog

hagyni, nélküle kell lennem”. Van, aki 1-2 hét, vagy hónap után viselkedik másként, de olyan is akad, aki később. Szülőként fogadjuk el, hogy **ez normális dolog**. Az új helyzettől való idegenkedés, lázadás oka: a gyerek úgy érzi, hogy az eddigi szoros kötődése veszélybe kerül, attól fél, hogy elveszíti az eddigi biztonságot jelentő „fészek meleg” kapcsolatot. Érthető, hogy „megsiratja” a változást.

Hogyan könnyítsük meg az elválást?

A fentiek ismeretében fontos, hogy a szülő elfogadja a helyzetet: **belülről** fogadja el az elválást és annak következményeit. Ne veszteségként élje meg, és először belül engedje el a gyereket. Bízzon benne, hogy gyermekének jó helye lesz az óvodában is. Az **elválás „belső megdolgozása”** **érzelmileg átmegegy a gyerekekbe**. Minél kisebb a gyerek, annál inkább működnek a tükör neuronok – és így átveszi a másik érzelmét, hangulatát. Amikor a szülő beszoktatja a gyermekét, legyen vele őszinte, hogy meddig tud maradni. Amikor mennie kell, röviden, határozottan búcsúzzon el a kicsitől – ez érvényes a további reggeli elválásokra is. **Érzelmi biztonságot** ad, ha a gyerekénél van az a **kedvenc játéka**, amihez kötődik. Az óvodai életritmus miatt praktikus, ha ez kisméretű, mindig ugyanaz, és a jele is benne van.

Az első napok konkrétumait a csoportos óvónókkal kell megbeszélni. Tapasztalatunk szerint nagyon hasznos, ha a gyerekekkel **egy** felnőtt megy be a csoportba (ha van másik kísérő, az öltözőben várjon). A **kiseb testvért ne** hozzák el, legyen ez a nap az „új óvodásé”, **kaphasson kitüntetett figyelmet** az új – idegen környezetben. A gyerekek egyénileg reagálnak az új helyzetben – a szülők beszoktatáskor fogadják el a csoportos óvónók útmutatásait. Általánosságban elmondható, hogy a **fokozatosság** kíméletessé teszi az elválást, és megkönnyíti az új környezetbe való beilleszkedést. Ezért az első héten az óvónókkal együttműködve, a gyerek igénye szerint maradhat a szülő. Azonban érdemes megtenni, hogy udvari játéknál 1-2 órára elmegy, és ebédeltetésre tér vissza – de nem megy már be a csoportszobába, csak szükség szerint rendelkezésre áll, és jó, ha ebéd után haza tudnak menni. A második héten kezdhetik az itt alvást, de korán (ha lehet ébredésre) jöjjenek érte.

Szűkebb értelemben a beszoktatás 1-2 hét, de tágabb értelemben egy **folymat** (akár kiscsoport végéig), amikor beleszokik az új környezetbe, az óvodai életritmusba, elfogadja a gyerekeket, felnőtteket, a csoport szokás – szabály rendszerét. Az így elfogadott újdonságok beépülnek a gyerek szokásrendszerébe, ami kiszámíthatóságot, biztonságot jelent az ő életében. Kiscsoportban a hétfő és a péntek kritikus napok: a hétfői régi meghitt családi együttlét után hétfőn nehezebb a reggeli elválás. Pénteken pedig már telítődik a szülőtől való külön levéssel, és „kiéhezett” az otthoni „meleg fészekre”. Ezért aki teheti, hamar jöjjön érte. Egész kiscsoportra jellemző lehet az **óvodába járás elfogadásának hullámvázása**. Egy zökkenőmentes időszak után a gyerek telítődhet, és újra igényli, hogy többet legyen az anyával. Ilyenkor a tennivalókat mindenképpen beszéljék meg az óvónókkal.

A gyerek egészséges testi – lelki – pszichés fejlődéséhez fontos az óvoda – család együttműködése

Ennek kiinduló pontja a **tapasztalatcsere, a tudatos egymásra hangolódás**: óvoda és család közti dialógus. Az első lépés részünkről **e tájékoztató** megosztása. További lehetőségek:

- **Ismerkedünk egymással:** óvoda – család. Ez lehet személyes beszélgetés keretében.
- Felkínált **programjainkon való részvétel:** PL: óvodai majális májusban, családi nap szeptember elején, szülői értekezletek, szülői fórum egy meghirdetett témában, szent Margit bál: szülők – nevelők részére, közös ima: családok – nevelők részére... Az aktuális programok megtalálhatók a honlapunkon, és az óvodai hirdető táblákon.

Az óvodáskor egy önálló fejlődési szakasz, melynek van egy **fejlődési íve: a beszoktatástól az iskolába lépésig**. Tehát a gyermek fejlődése egy folyamat, melynek lépései vannak. Az egyéni növekedés mellett figyelembe kell venni az **általánosan elérendő fejlettségi szintet** is az adott életszakaszban, amit az Óvodai nevelés programja korcsoportonként meghatároz. Pszichológusok, fejlesztő pedagógusok, nevelési tanácsadók egyet értenek abban, hogy a mai gyerekeknél általában késik az autonómia. Többeknél bizonyos területen lemarad a személyiség fejlődés, egyre több a hiperaktív, figyelemhiányos gyerek az iskolában. Sokszor az derül ki, hogy egy korábbi fejlődési szakaszban egy területen lemaradt a fejlődés, vagy kimaradt valami (pl.: mászás), - és nem tudott ráépülni a következő fázis. Azt szeretnénk, ha család és óvoda együttműködve támogatná a gyermek életkorának megfelelő fejlődését. Tapasztalat szerint a szülő valamiben néha nagyobbat, másban pedig kevesebbet vár el a gyerektől, ezek pedig akadályozzák az érést. Izgalmas kérdés tehát, hogy mikor – milyen tevékenységre érett egy kisgyerek.

Az óvodába lépő, 3 éves gyerek fejlődési mutatói – vagyis: Mikor óvodaérett egy gyermek?

Felsorolás szinten a következőket lehet mondani: tudja a nevét, - megismeri a ruháját, holmiját, - a felnőtt segítségével tud öltözni, vetkőzni, - segítséggel ki tudja fújni az orrát (nem a száján, hanem az orrán), - kis segítséggel, de önállóan eszik kanállal, - a kenyeret tudja harapni, szilárd ételt rendesen megrág, - tud pohárból inni, - segítséggel mos kezét és törölközik, - a saját személyiségével kapcsolatos teendők ellátásában aktívan együttműködik az őt gondozóval - egyszerű kommunikációra képes. Kritikus kérdés a szobatisztaság és a cumi.

Korábban az óvodába lépés feltétele volt **a szobatisztaság**, - ez 3 éves gyerekekre vonatkozott. A szülő – gyerek egymásra hangolt kapcsolatában a legtöbb gyermek 3 éves korára nappalra már megbízhatóan szobatiszta. Ma a törvény 2,5 évesen lehetőséget ad az óvodába járásra, de az ilyen mini csoportokhoz külön személyi és tárgyi feltételek megteremtését írja elő. A mi óvodánkban ezek a feltételek nem biztosítottak, ezért mi csak szobatiszta gyereket tudunk fogadni. Tudjuk, hogy az új helyzetek a szobatisztaság átmeneti visszaesését is kiválthatják, ennek kezelését lehetőségeinkhez képest felvállaljuk. Ebben a kérdésben is fontos az óvónő – szülő közötti személyre szabott párbeszéd. (Adódhatnak speciális helyzetek, amiket sajátosan kell kezelni).

A **cumi** nehéz kérdés, érdemes folyamatában látni. A korai életszakaszban a cumizás a megnyugtató orális módja. Ha a kicsi csak alváshoz, és akkor sem automatikusan, hanem kérésre kapja meg, - a fejlődés jellemzője lesz, hogy vigasztalás, altatás idején a cumizást: az odabújás, ölelés, ringatás...- testkontaktusok váltják fel. Sajnos a cumizás fixálódhat, szokássá válhat, ami nélkül nem tud meglenni a gyerek. Ez pedig károsan befolyásolja a növekvő fogak

helyzetét és **akadályozza a helyes hangképzést**. Cumizáskor a száj izmai és a nyelv rendellenes helyzetben vannak. A kötelező logopédiai felmérések szerint egyre több a beszédhibás gyerek, - akiknek logopédiai gondozását sajnos csak ritka esetben kezdenek meg időben. Sokszor 1 év nem elég a beszédhibák korrigálására. A hangok helytelen ejtése első osztályban jelentősen **akadályozza az írás – olvasás tanulását**, később pedig komoly **pszichés problémákat okozhat**. Az orvosok a **fülbetegségek** megelőzése érdekében is javasolják a cumi elvételét. (Ezután harmadára csökken a fülbetegségek kockázata a fülészek szerint). Ezek után mit is mondhatnánk a cumizásról? Mindenképpen **javasoljuk az elhagyását, és átszoktatást egy puha babához** – illetve plüss figurához való kötődésre. Erre át lehet vezetni őket, főleg, ha a figurához az anyával való testközeli játék, és pozitív érzelmi hangulat kapcsolódik. Ez a figura fontos eszköz lesz majd a következő fejlődési szakaszban, amikor játszani lehet vele: gyakorló játék, szerep játék... - az óvodás életkornak megfelelő fejlődés fontos eszközévé válik. A beszoktatásnál „anyapótlék” lehet: felidézi az otthoni „fészekmelegséget”. Később játékeszköz, amivel tevékenykedve fejlődik manipulációja, képzelete... Középső csoportra már csak alváshoz kell az óvodában, és nagycsoportra már otthon tudja hagyni. Ez azért jó, mert tapasztalat szerint az otthoni játékok gátolják az óvodában a közösségi élet fejlődését, a szerep játékok magas szintre való jutását...(a nagycsoportnál még visszatérünk rá).

Milyen az élet kiscsoportban? – avagy: kitől, mit tanul a gyerek?

Az egész óvodai élet egy folyamat, ami a beszoktatástól az iskolába lépésig tart. Ebben jelképesen mindig lépegetünk egy kis lépést előre, - mégpedig a gyereket érintő valamennyi területen. Fontos tudni, hogy ebben az életkorban a **családnak van domináns szerepe**. A mi óvónői munkánk akkor a leghatékonyabb, ha a szülők otthoni nevelésére tud ráépülni. A legstabilabb fejlesztő ereje a **tudatosan kialakított jó szokásoknak** van. Az óvodai nevelésben kulcsszó az életkornak megfelelő szokáskialakítás. Az válik szokássá, amit következetesen azonos módon csinálunk: megtanuljuk, hogy így van, és automatikussá válik a végrehajtása. Ez tehermentesíti a tudatot, vagyis felszabadítja a figyelmet egy másik tevékenységre.

Kiinduló pont a helyes életritmus, vagyis az **életkornak megfelelő napirend** kialakítása. Az óvodában ezt következetesen, de rugalmasan betartjuk, és azt tapasztaljuk, hogy ez a fejlődés bölcsője. Ez a „mikor – mit csináljon a gyerek?”- kérdése. A válasz röviden: reggel időben felkel, megreggelizik, és fél 9-ig beérkezik az óvodába. Itt bekapcsolódik az óvodai életbe, (amiről később még beszélünk), megfelelő időben kap tízórait, ebédet, uzsonnát. Ebéd után csendes pihenő - és a fix tevékenységek között sok szabad játék és irányított tevékenység van. Időben jönnek érte, és otthon elegendő idő van az életkornak megfelelő „fészek meleg” kapcsolatra (játék, munka, beszélgetés...). Jó lenne, ha az étkezések – pihenés – játék ritmusát hétvégén, és nyáron is biztosítanák a gyerekeknek a szülők. Tapasztalatunk szerint egyre több a délután már nem alvó gyerek. Érdemes lenne ennek okait kutatni... Tény az, hogy az óvodás gyerek **idegrendszerének** optimális fejlődéséhez **megfelelő alvás** szükséges: 2-4 éves korban az egész napi alvásigény: 12-14 óra, 4-6 év között: 10-12 óra. Ebből az óvodában: 2-2,5 óra a csendes pihenő. Fontos, hogy ebben a korban a **délutáni**

pihenő a gyerek számára **szokássá váljon**, - akkor is, ha nem tud elaludni. Az ideális az lenne, ha az otthoni környezetben is ezt következetesen be lehetne tartani.

Kiscsoportban a jó **szokáskialakítás a gyerek saját személyiségével kapcsolatos teendők ellátását** jelenti. Ezek elsősorban a gondozási tevékenységek, melyeknél ebben az életkorban a kulcsszó: **KIS SEGÍTSÉGGEL, ÉS AKTÍV BEKAPCSOLÓDÁSSAL**. Ez tulajdonképpen ráépül az otthoni nevelésre, vagyis a szokáskialakítás otthon kezdődik a korai életkortól fogva. Ennek lényege, hogy nem ellátjuk, kiszolgáljuk a gyereket, hanem egyre inkább őt is aktívan bevonjuk a személyiségéhez kapcsolódó tevékenységekbe. Ez folytatódik az óvodában, de már 20 – 25 fős csoportokban. Az óvónők a gyerekek mellett vannak, segítik - és ösztönzik őket az egyre önállóbb végrehajtásra:

Testápolásnál kis segítséggel használják a szappant, a körömkefét, a törölközőt, a WC-papírt, a fésűt. Segítséggel, de tudjanak orrot fújni. **Étkezéskor** az óvodában önállóan terítenek maguknak, önállóan esznek, isznak, jól használják a kanalat, a végén visszaviszik az eszközöket a helyükre. **Öltözködésnél** is kis segítséggel, de mindent csinálnak (a cipőkötés kivételével). Ruhájukat segítséggel elteszik a szekrényükbe, a saját holmijukra vigyáznak.

Mindez kis dolognak tűnik, pedig jelentős részét képezi az önállósági fejlődés folyamatának, ami a **feladattudat** kialakulásához vezet. (Az iskolaérettség elérése nem egy „rövid távfutás” nagycsoport végén, hanem egy folyamatos - az egész személyiségre kiterjedő, **hosszú fejlődés** eredménye.)

A gyermek első közössége a család, itt kezdődik el a szocializációja. Utánzás révén sajátít el magatartás módokat. A közösségi magatartás feltételezi, hogy **aktívan vegyen részt a család életében**. Ne csak kis „kedvezményezett” legyen, hanem ő is tanuljon meg alkalmazkodni, tevékenykedni a közvetlen környezetében. Az erre való készítés ösztönösen bennünk van, és cselekvésre indít. Hagyni kell a gyereket cselekedni. A közösségért végzett „munkájáért” **ne adjunk tárgyi jutalmat**, mert akkor kialszik a belső motivációja – és később a „külső” jutalom indítja cselekvésre. Fontos tudni, hogy a másokért végzett szociális magatartás eredetileg **önjutalmazó jellegű**, a felnőttek szoktatják hozzá a gyereket a tárgyi jutalomhoz. Ez is szokáskialakítás, csak negatív. Meg kell tanítani a gyereket adni, elfogadni, és együtt örülni a másik eredményének – ez **legyen természetes**. A személyiség fejlődés lényeges mutatója, hogy minél több dologban lesz „belülről” motivált a gyerek.

Hogyan tanul az óvodás gyerek?

Tömören azt lehet válaszolni: érzelem, minta, azonosulás, valóságos átélés, testi tapasztalatokon keresztül. Ennek eszközei: játék, mese, alkotás,(érezékszervek), mozgás, együttlét, légkör.

Mi a fejlődés mozgató rugója, mire van nyitva az „időablak”?

Képszerűen így tudnám kifejezni:

Elindul, barangol

Nincs széle, nincs hossza,

bejár hegyet – völgyet.
Felröppen, mélybe száll,
érint eget, földet.

de eljuthatsz oda,
minek színpompáját
szivárvány alkotja.

Felnagyít, továbbfűz,
színesebbre átfest,
befejez, kerekít,
nem tűr lehetlent.

Hogyha fél, - beborul,
sötét lesz világa,
megmozdul ijesztőn
a tárgyak formája.

Nem látod, nem hallod,
nem is érintheted,
ami az óvodás
KÉPZELETE lehet.

*Óvodás korban a **képzelet** működése a legaktívabb a gyerekekben. Erre van készen agyilag, testileg, hormonálisan. A **fantáziára, a kötődésre** nyitott legerősebben. Fontos, hogy kevés emberhez tud kötődni igazán, kevés program legyen az életében. Időt, ismerős közeget kell hagyni a fantázia működésére. **Sok ismétlés** kell a megszilárduláshoz. A személyiség fejlődésben azért fontos ennek teret adni, mert a képzelőerőre fog ráépülni az **akarat**, nem pedig az értelemre. Amit el tudunk képzelni, azt tudjuk akarni, - amit nem, azt KÉP-telenség. Később is így fog működni. Fontos feladatunk tehát óvodás korban a fantázia fejlesztése. Ennek legfőbb eszköze a játék.*

A játék alapszükséglet, amit feltétlenül ki kell elégíteni. Ebben az életkorban **ez a fejlődés legfontosabb eszköze**. Például a játék kedvből „termelődik” a kitartás, az együttműködés... Most nem célunk a játék fejlesztő hatását bizonyítani – mert az nagyon hosszú lenne – de érdemes ennek utána nézni (például a szöveg végén található linken). Most csak annyit: tapasztalatok szerint, amelyek gyerek nem játszhat eleget, lassabban fejlődik, mint aki akadálytalanul játszhat.

Hasznos tanácsok a játékkal kapcsolatban

- Kevés játéka legyen a gyerekeknek – legalább is kevés legyen elől, a többit zárjuk el, és lehet cserélgetni
- Legyen húzható, tolható, rakosgatható játéka, és természetes anyagok is. Homokozzon, pancsoljon...
- Hagyjuk a gyereket játszani, egyedül is– had próbálgasson, így jut el a felfedezés élményéhez
- Legyen szülő – gyerek közös játék is. 3-4 éves korban: mozgásos, dögönyözős, rakogatós, de a szerep játék is megjelenik. Ebben a gyerek legyen az irányító, had kapjon teret képzeletének működése.

- A játékokat a gyerekekkel együtt, játékos módon rakjuk a helyére. Ezzel kezdődik a „mindenki felelős a rendért a maga részéről”- féle szocializáció

A mese – vers szerepe a képzelet fejlesztésében

A mesét a jobb agyféltekével fogjuk fel, és az érzelmi hálón tároljuk. Ezért lehet, hogy a mesét az értelmi fogyatékosok is felfogják. Meglepő, ha az idegpályákat kiterítenénk: a tudatos: 11 mm, a tudatalatti: 16 km hosszú lenne. Az érzelmi háló mindkettőbe „belelóg”- tehát az érzelmi úton haladva a „tudatosra” is hatunk.

*A mese magatartás mintákat nyújt, problémamegoldó képleteket ad, megtanít köszönni, és köszönetet mondani. (A hála gesztusánál jutalom hormon termelődik a testben, ami feszültségoldó, nyugtató.) A mese érzelmi hatása egy hosszú távú idegi kapcsolatot hoz létre. Nem arról szól, hogy minden rendben van, hanem, hogy minden rendbe hozható. Ezért elmondhatjuk, hogy: „A mesék élni tanítanak” (Boldizsár Ildikó). Még sok nevelő értéke van a mesének (utána lehet nézni), most csak a legfontosabbat emelem ki: **fejleszti a belső képalkotást**. Ez kizárólagosan a hallott - és nem a képernyőn látott mesére igaz. Mi is történik? Mesehallgatással a mese szövege, története megelevenedik a fejében: egy belső képet alkot a képzelete segítségével. Ez alapvetően működik a gyerekekben, - de a **TV, a számítógép (az összes „kütyü”)** ezt a működést **kikapcsolja**, rombolja. Ilyenkor a nézett képet készen kapja, nem a képzelete állítja elő. Óvodáskorban pedig **döntő fontosságú a képzelet működtetése, fejlesztése**, mert ezen keresztül tudjuk a megismerő funkciókat (figyelem, emlékezet, gondolkodás...) hatékonyan működtetni. **A belső képalkotás váltókapcsolóként működik a gyerekekben: ha például nézi a mesét (akár a legaranyosabb rajzfilmet), a belső képalkotás „kikapcsol”, - ha csak akusztikusan hallja, akkor „bekapcsol”.** Ezt azért lényeges tudni, mert **a belső képalkotás a tanulási képességek alapja**. Olyan lesz az agy, amihez alkalmazkodik: ha leáll, vagy akadozik a belső képalkotás, akkor fennáll a veszély, hogy problémás lesz a tanulás. Nagy a felelősségünk! Érdemes ennek utána nézni. Egy Párizs környéki óvodákban dolgozó orvosnő: Anne-Lise Ducanda tapasztalata alapján az elmúlt 5 évben hatszorosára nőtt azoknak a 2-3 éves gyerekeknek a száma, akiken a képernyők túlzott használata miatt komoly viselkedés- vagy figyelemzavar mutatkozik az óvodákban és iskolákban, esetleg jelentős beilleszkedési problémákkal küzdenek. Ezek a „kütyük” szerinte újfajta „cumiként” működnek, és „képernyő-gyerekeket” eredményeznek. Az orvosnő szerint a túlzott képernyőzés autista típusú magatartásokhoz vezethet. Megfigyelhető, hogy egyre több szülő tiltja el vasszigorral gyermekét bármiféle képernyő használatától. (Inforádió). Az agykutatók azt javasolják: **óvodában semmi TV (és „kütyü”), mert szerintük kisiskoláskor***

közepére kezd „képernyőéretté” válni az agy. Mérések szerint: akinek minden nap mesélnek, az 6 éves korában 1,5 évvel előrébb van a szövegértésben, mint akinek nem mesélnek ennyit.

Ne csak mesét, hanem **életkoruknak megfelelő verseket** is olvassunk a gyerekeknek. Ezeket sokszor vegyük elő, játékosan hangsúlyozzuk, mutogassunk hozzá – minél több érzékszervet bekapcsolva: látás, hallás, érintés. Így könnyedén megtanulja, s vele együtt mi is. A versek, mondókák bővítik a szókincsét. Felidézésük fejleszti a szándékos emlékezetet, a képzeletet – a belső képalkotást is. A közös versikézés, mondókázás a családban kezdődik, majd ezt követi a mesélés. Az a gyerek, akinél kicsi korában sokat mondókáztak, versikéztek, énekeltek, meséltek, annak megfelelően megalapozzák a személyiség fejlődését. Bármilyen talajba hullott is a mag, a legerősebb „fejlesztő tápot” kapta induláskor, - mégpedig olyan anyagot, amit nem csak felszívni tudott, de az életkori sajátosságai miatt leginkább tudta hasznosítani, és elraktározni.

Egy népi bölcsesség szerint:

„A korsó azt az illatot, amit először felvett, mindvégig megtartja.”

A gyerek pedig olyan, mint egy cserépkorsó:

- az aromát a családi légkörből szívja először magába, - majd „mindvégig megtartja”.

Összeállította:

Tóthné Guzsvány Ágnes

Az írás felhasználta Uzsalyné Dr. Pécsi Rita továbbképzéseinek anyagát (dőlt betűvel jelölve). <http://www.pecsirita.hu/>